

MERITUM

Pismo Podkarpackiego Kuratora Oświaty nr 8 (19) październik-listopad 2018

Szanowni Państwo,

Kolejny numer Meritum wpisuje się w radosny czas świętowania Jubileuszu 100-lecia Niepodległości. Nie można więc obok tego faktu przejść obojętnie. W kontekście tak doniosłego wydarzenia, które dane nam było przeżywać, odpowiedzieliśmy na pytanie poety: Jakże Ciebie przywitać radosna swobodo? I czym uczcić najpiękniej? w naszych szkolnych społecznościach. Jak tylko potrafilimy, ale najradośniej i najpiękniej, uczciliśmy długo wyczekiwany dar narodowej niepodległości i wolności. Cieszy fakt, że Jubileusz zainspirował nas do organizacji wielu wydarzeń, upamiętniających, a także integrujących społeczności szkolne i lokalne. Widać to po ilości zgłoszonych przez organizatorów inicjatyw na kuratorskiej *Mapie wydarzeń* 100 lecia – 441 już zakończonych, a 100 planowanych w najbliższym czasie. Wśród nich była również konferencja podsumowująca działania programu „Szkoła dla Niepodległej” oraz I Podkarpacki Bal Niepodległości.

Wyjątkowy, patriotyczny charakter upamiętnień owego doniosłego aktu 11 listopada 1918 r. ma

*Ach, jakże mi nie mówić o tych dniach radości,
O tej chmurnej jesieni, gdy w szumiącym wietrze
Szedł nad miastem rodzinnym pierwszy powiew wolności.
Kiedyśmy pełną piersią pili to powietrze,
Nocą w ciemnych alejach stłoczeni szpalerem,
Czekając, aż zapłonie świt nad Belwederem.
Jakże Ciebie przywitać radosna swobodo?
I czym uczcić najpiękniej? Chyba tym uśmiechem
I młodzieńczej poezji burzliwa uroda,
Co szła śpiewem przez miasto i wracała echem.”*
Antoni Słonimski „Niepodległość”

szczególny wydźwięk w naszych małych ojczyznach. Jestem przekonana, że 100-lecie Niepodległości, choć w różnych miejscach i okolicznościach, przeżywalismy w atmosferze radości i zjednoczenia, a nade wszystko zintegrowani wokół naszej historii, tradycji i źródeł tożsamości narodowej, a nasze spotkania w lokalnych społecznościach były dla następnych pokoleń przykładem wielkiej patriotycznej lekcji w hołdzie tym, którzy do odzyskania wolności się przyczynili.

Małgorzata Rauch
Podkarpacki Kurator Oświaty

Robotyka w edukacji

Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli jest w roku szkolnym 2018/2019 jednym z podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa. Robotyka edukacyjna jest ciekawą propozycją, która może podnieść jakość pracy szkoły, zwiększyć skuteczność nauczania oraz pomóc w realizacji priorytetów Ministra Edukacji Narodowej.

Robotyka i automatyka są związane z egzystencją człowieka, a dokładniej z próbą znalezienia kompromisu między ochroną ludzkiego życia a niebezpieczeństwami wpisanym w nowe eksperymenty. Rozwój cywilizacji, kolejne wynalazki czy rewolucje przemysłowe prowadziły do wielu zmian, maszyny

zaczęły wyręczać ludzi z prac żmudnych i niebezpiecznych, jednak ciągle to człowiek obsługiwał coraz doskonalsze narzędzia i to on był głównym elementem wszystkich systemów.

Sytuacja uległa zmianie wraz z rozwojem systemów komputerowych. Kosztowne procesory, w miarę postępu technologicznego, stawały się tańsze i dostępne dla przeciętnego człowieka. Autonomiczne systemy zaczęły pojawiać się w sprzętach AGD, występowały w medycynie i edukacji oraz wykorzystywane były w samochodach, jako systemy bezpieczeństwa czy wspomagania parkowania. Początek XXI wieku stał się eksplozją rozwiązań związanych z komputeryzacją i automatyką. I w tym momencie pojawił się problem. Przemysł uzyskał olbrzymie możliwości

skoku technologicznego, ale zabrakło odpowiednio wykształconych ludzi, którzy mogliby tego postępu dokonać. Zautomatyzowane fabryki będą musiały zatrudniać programistów i techników. „Klasyccy” specjaliści będą również potrzebni, ale w dużo mniejszym zakresie. Władze oświatowe w Polsce również zareagowały na światowe tendencje. Priorytetem Ministra Edukacji Narodowej oraz Kuratorów Oświaty stała się nauka programowania w szkołach. Działania te przyniosą efekty, ale będziemy musieli na nie poczekać kilka lat. Podstawową przeszkodą jest brak odpowiedniej kadry dydaktycznej oraz niedostateczne wyposażenie szkolnych laboratoriów komputerowych. A jak wygląda sytuacja w naszym województwie? Czy szkoły są w stanie przygotować uczniów do współczesnych wyzwań? Zapewne dowiemy się tego, kiedy obecni wychowankowie wejdą w dorosłe życie. Tymczasem powinniśmy podjąć działania, które ułatwią wszystkim młodym ludziom życie w „świecie przyszłości”.

Robotyka edukacyjna znajduje się w grupie działań, które wspiera Podkarpacki Kurator Oświaty. W ostatnich latach zorganizowano cykl warsztatów, podczas których nauczyciele oraz ich uczniowie poznawali sposoby korzystania z narzędzi dedykowanych dla robotyki edukacyjnej. Kiedy nauczyciel próbuje przekazać uczniom wiedzę i umiejętności praktyczne i kiedy chce, aby były one trwałe musi swoją pracę zorganizować w sposób odmienny od zwykłej praktyki szkolnej. Programowanie i robotyka to w dużej mierze dziedziny eksperymentalne, a eksperyment zawsze wymaga miejsca, czasu i zaangażowania. Wykłady i ćwiczenia stanowią niewielką część zajęć. Większość czasu uczeń spędza na pracy, samodzielnie prowadząc eksperymenty z konstrukcją robota, programem, testując silniki i sensory. W tym miejscu pojawia się problem zorganizowania takiej pracy. Pojedynczy nauczyciel będzie musiał poświęcić dużo czasu na pracę z uczniem. Dwie czy nawet cztery godziny zajęć tygodniowo może okazać się za mało. Rozwiązaniem może być tworzenie centrów robotyki edukacyjnej, w których nauczyciele i uczniowie z różnych szkół będą mieć możliwość kształcenia, przeprowadzania eksperymentów oraz przygotowywania się do konkursów robotyki i programowania. Pewne próby takiego organizowania zajęć podjęto w powiecie leżajskim. Uczniowie z Grodziska Górnego, Grodziska Dolnego i Leżajska

od kilku lat mogą uczestniczyć w zajęciach z robotyki. Młodzi robotycy uczą się programować, wykonują zadania o różnym stopniu trudności, rywalizują ze sobą i z innymi a jednocześnie nieźle się bawią. To dobrze, kiedy nauka sprawia przyjemność, bo szybciej można zauważyć efekty. Na razie te zajęcia są nieobowiązkowe. Uczęszczają na nie uczniowie zainteresowani, którzy po zajęciach szkolnych przygotowują się do różnego rodzaju zawodów. Kształcenie w zakresie umiejętności praktycznych i eksperymentalnych jest skuteczniejsze, gdy uczniowie biorą udział w konkursach, które weryfikują ich umiejętności oraz pozwalają nawiązać kontakty z innymi uczniami o podobnych zainteresowaniach.

Uczniowie zajmujący się robotyką i programowaniem uczestniczą w międzynarodowym programie Botball organizowanym przez Kiss Institute for Practical Robotics w Norman (Oklahoma). Jest to bardzo zaawansowany program, w którym młodzi ludzie przez cały rok pracują, doskonalą swoje umiejętności i współzawodniczą z rówieśnikami z całego świata. Formuła konkursu jest tak zorganizowana, aby nikt z uczestników nie został z programu wyłączony przed jego zakończeniem. Jest to odmienne podejście od większości organizowanych konkursów, gdzie cały proces jest podzielony na etapy, w czasie których większość uczestników po prostu odpada a do finału dostaje się znikomy procent początkowych uczestników. W okresie ostatnich kilku lat uczniowie z Zespołu Szkół im. prof. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym oraz Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 w Leżajsku wzięli udział w Europejskich Eliminacjach Konkursu Botball oraz Światowych Finałach Konkursu Botball w USA. Wydarzenia te dają uczniom olbrzymie doświadczenie, nie tylko w zakresie programowania i budowy robotów, ale również w zakresie komunikacji, przede wszystkim w języku angielskim.

Wyjazdy na międzynarodowe konkursy, chociaż ważne, stanowią barierę dla sporej liczby uczniów, którzy chcą uczestniczyć w zajęciach i programach związanych z programowaniem i robotyką. Na bazie oświadczeń pracy z uczniami oraz wyjazdów na międzynarodowe konkursy powstał organizowany od 2014 r. Międzynarodowy konkurs GG Robot. Do 2016 r. odbywał się w Zespole Szkół im. prof. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym, zaś od 2017 r., kiedy to został wpisany na listę kuratorskich

konkursów tematycznych, ma miejsce w Leżajsku. Tegoroczny konkurs był szczególny z trzech powodów: zgłosiła się rekordowa liczba uczestników, tj. 240, został rozegrany aż w czterech kategoriach wiekowych oraz odbył się w nowo utworzonym Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Leżajsku. Pani Małgorzata Rauch – Podkarpacki Kurator Oświaty – zaproponowała, aby równoległe do konkursu GG Robot zorganizować konferencję i warsztaty dla nauczycieli. ZSP2 podołał temu zadaniu. Konferencja i konkurs dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich odbył się w dniach 18-19 maja 2018 r. Rozgrywki robotów były bardzo emocjonujące. Uczniowie z Podkarpacia, Pomorza, Włoch i Węgier stosowali zaskakujące stra-

tegie i osiągnęli wysokie, często zadziwiające wyniki. Zwycięstwo wywalczyły drużyny z Grodziska Dolnego, w kategorii SP klasy IV - VI oraz z Grodziska Górnego w kategoriach Gim i Open. Wyniki te nie są przypadkowe. W Grodzisku Górnym zajęcia z roboinformatyki prowadzone są od 2008 roku w Grodzisku Dolnym od 2016 r. Realizowane były tam również liczne projekty współfinansowane przez fundusze europejskie, których główną osią była robotyka.

Zadowolające jest to, że coraz więcej szkół wprowadza do swojej oferty edukacyjnej zajęcia z zakresu robotyki i programowania. Rywalizacja podczas ostatniego konkursu GG Robot była wyrównana, co dobrze rokuje na przyszłość.

Opracował: Maciej Polański
Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2
w Leżajsku

Przykłady dobrej praktyki

Wolontariat jest w nas! Jak zorganizować wolontariat?

Jednym z priorytetów polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2018/2019 jest wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, kształcenie rozwijające samodzielność, kreatywność i innowacyjność uczniów. Działania szkolnych klubów/kół wolontariatu z pewnością realizują podany priorytet.

Moją przygodę z wolontariatem rozpoczęłam wraz z początkiem pracy w Miejskim Gimnazjum nr 1 w Dębicy (2002 rok) i kontynuuję do dziś...

Szkoła jest miejscem, w którym dzieci i młodzież zdobywają wiedzę, ale także rozwijają liczne umiejętności, zdolności i nabywają jakże przydatne w dzisiejszym świecie cechy. Wolontariat kształtuje postawę młodego człowieka na całe jego przyszłe życie. Rozwija osobowość, kreatywność, uczy odpowiedzialności, przedsiębiorczości, zarządzania sobą i czasem, empatii, wrażliwości, pomocy, szacunku, pracy zespołowej. Młodzież nawiązuje przyjaźnie, nabywa umiejętności organizacyjne, ćwiczy wytrwałość, przełamuje stereotypy, a z tego wszystkiego

czepie ogromną satysfakcję. Podejmowane przeze mnie działania wielokrotnie pokazywały mi jak wiele dobrego można zrobić z młodymi i dla młodych.

Z radością zareagowałam na przepis oświatowy, który pojawił się w minionym roku szkolnym, dotyczący zapisu o wolontariacie w statucie szkoły (art. 98 ust. 1 pkt 21 ustawy *Prawo oświatowe*) oraz jego realizacji.

Jak rozpocząć? I jak dalej działać?

W mojej szkole Dyrektor powołał mnie jako koordynatora szkolnego klubu, zebrałam chętnych członków, opracowaliśmy regulamin i plan działania, następnie uzyskałam zgodę Dyrektora i Rady Pedagogicznej (zalecana akceptacja Rady Rodziców), zostało zawarte porozumienie z wolontariuszem, czyli umowa wolontariacka (podpis ucznia i rodzica).

Na przykładzie Szkoły Podstawowej nr 9 w Dębicy, w której aktualnie pracuję pozwolę sobie przedstawić jak działa nasz wolontariat. W minionym roku szkolnym założyliśmy Szkolny Klub Wolontariatu. Po akcji promującej, a przede wszystkim wyjaśniającej

dzieciom czym jest wolontariat, co może robić wolontariusz i podaniu kilku przykładów „dobrych praktyk” zachęciłam uczniów do zaangażowania się w działanie nowej szkolnej organizacji.

Co tydzień odbywają się spotkania, w trakcie których omawiamy ciekawe zagadnienia, podejmowane akcje, planujemy kolejne działania, zapraszamy interesujące aktywnie działające osoby związane z wolontariatem. Zorganizowaliśmy akcję *I Ty możesz zostać Świętym Mikołajem* dla dzieci z Domu Dziecka „Hanka” w Dębicy. Uczniowie przynosili artykuły nowe, ale i takie, które często już im nie są potrzebne, a które mogły jeszcze służyć innym, przygotowali kartki świąteczne i w świątecznych strojach odwiedzili z kołędą dyrekcję szkoły, nauczycieli i zespoły uczniowskie. Szkolni wolontariusze uczestniczą co miesiąc w spotkaniach z dziećmi i osobami z niepełnosprawnością ze Stowarzyszenia „Radość”, które prężnie działa w naszym regionie. Wsparli organizację *Dębickiego Festiwalu Młodych* organizowanego przez Siostry Służebniczki, zainicjowali taniec *belgijka* na przerwach szkolnych, przygotowali bajkę *Jedzie pociąg...* połączoną z przesłaniem o wolontariacie, którą przedstawili w Przedszkolu Miejskim nr 12 w Dębicy, a także dla uczniów klas 1-3 naszej szkoły, uczestniczyli w Gali wolontariatu, organizowanej w naszym powiecie, podczas której doceniane są osoby najbardziej zaangażowane w przedsięwzięcia wolontariackie, zebrali i przekazali potrzebne artykuły dla zwierzaków.

Działania jakie podejmowałam w Miejskim Gimnazjum nr 1 w Dębicy, szczególnie organizacja 10 koncertów charytatywnych *Mikołaj dociera wszędzie...* gromadziły w Miejskim Ośrodku Kultury nawet ponad 1000 uczniów z powiatu dębickiego. Ich ideą była pomoc szczególnie dzieciom chorym. Organizacja koncertów pozwalała młodym wolontariuszom przełamywać swoje lęki, obawy, sprawdzać się w roli organizatora, służyć pomocą innym, prowadzić rozmowę przed publicznością np. z prezenterem telewizyjnym Mateuszem Borkiem, konferansjerkę i angażować się w szereg innych działań z tym związanych. Była to okazja zarówno dla wolontariuszy, jak i publiczności do rozwijania empatii, której często brakuje... (Łącznie zgromadzono ok. 73 tys. złotych.)

Młodzież sprzątała opuszczone groby, kwestowała przy kościele angażując się np. w *Misyjne dzieło pomocy*, organizowała stoiska, z których dochód przeznaczała

dla chorych dzieci. Zorganizowaliśmy *Dzień bez telefonu* w Tłusty Czwartek. Młodzież za oddany na cały dzień zajęć szkolnych telefon miała otrzymać niespodziankę, którą był paczek, o czym wcześniej nie wiedziała. Były wyjścia do Warsztatów Terapii Zajęciowej, do domu dziecka, szkoły specjalnej, szpitala. Wolontariusze przygotowali paczki mikołajkowe dla Hospicjum w Rzeszowie, audycje poświęcone *Dniu Papieskiemu, Pola Nadziei*.

Jak doceniać pracę wolontariuszy?

Doceniamy działania wolontariuszy m.in. poprzez organizację konkursów *Ambasador Dobra, Serce na dłoni, Klasa o wielkim sercu*, a także organizację dla nich spotkań integracyjnych oraz wycieczek.

Ważne jest, aby dyrektor szkoły był osobą, która widzi sens i cel działania wolontariatu, który wspiera, a także towarzyszy wolontariuszom, pokazując tym samym, że jest to dla niego równie ważne jak inne dziedziny działalności szkoły. Zadaniem nauczycieli, wychowawców, a szczególnie opiekunów wolontariatu jest odkrycie dobra, które jest w każdym z nas, zauważenie tego, czego innym nie udało się dostrzec.

Moim zdaniem należy podkreślić, że Szkolny Klub Wolontariatu to miejsce, które dodatkowo pozwala po prostu zaistnieć w szkolnym czy lokalnym środowisku nie tylko uczniom bardzo zdolnym, ale często takim, którzy z różnych przyczyn nie wyróżnili się w innych obszarach działań szkolnych. Jest to miejsce dla każdego ucznia bez względu na wyniki edukacyjne czy inne osiągnięcia.

W każdym z nas jest potrzeba dzielenia się dobrem. Chęć działania i niesienia pomocy to potrzeba serca...

Adresy przydatne w organizacji pracy wolontariatu:

www.ochotnicy.ceo.org.pl

www.dzialasz.pl

www.ceo.org.pl

www.wolontariat.org.pl

www.swiatnatak.pl

www.wolontariatwszkole.pl

Opracowała: Agnieszka Jakubowska-Cetnar
Finalistka Konkursu MEN
„Nauczyciel – Wolontariusz Roku 2017”,
nauczyciel, doradca zawodowy opiekun
Szkolnego Klubu Wolontariatu
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 9 w Dębicy
Miejskie Gimnazjum nr 1 w Dębicy